



UPAM SI ODGOVORITI: O SPOZNAVNEM POGUMU

MATEJA CENTA STRAHOVNIK

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani



Soustvarjamo razredni pouk



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložba sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada



Zgodba

Kaj je čustvo?

- Čustvo je neke vrste odziv, ki ga imamo v odnosu do nekoga oz. nečesa, kar je za nas pomembno oz. kar je nekako povezano z našo dobrobitjo in pa skrbjo.
- Naša čustva vključujejo oz. so povezana z določenimi prepričanji, ki so v tem primeru vrednostne sodbe, to je sodbe o pomembnosti te osebe ali predmeta za nas.
- Čustva v naših življenjih igrajo več pomembnih vlog: čustva vedno nekaj razkrivajo o nas, lahko tudi popravljajo ali spreminjajo naše predstave o svetu in naše vedenje.



Strah

- Aristotel utemeljuje strah na naslednjih prepričanjih oz. gradnikih:
 - da je to, kar bi lahko škodovalo meni ali nekomu oz. nečemu pomembnemu zame, blizu ter predstavlja neposredno grožnjo (nevarnost);
 - da gre za obet pomembne oziroma hude škode;
 - da tega obeta nimam pod nadzorom oziroma grožnje ne morem (zlahka in zagotovo) odvrniti.
- Strah ni omejen le na pojave ali situacije, ki nas neposredno ogrožajo oz. zunaj. Pogosto ga srečamo tudi na področju, ki zadeva izražanje naših prepričanj ali izkazovanju naših talentov. Povezan je lahko ali s prepričanji o nas sami ali pa s tem, kako se bo na nas odzvala okolica. V učnem procesu seveda to predstavlja pomembno prepreko.



Pogum - vrlina

- Najbolj neposredna pot za preseganje strahu je pogum.
- Pogum je utemeljen v naši čustveni ekonomiji, oblikujemo pa ga lahko tudi kot vrlino. Vrline so razmeroma trdne in trajne poteze našega značaja oz. vzorci delovanja.
- Pogum v smislu vrline Aristotel opredeli kot srednjo mero med strahopetnostjo na eni strani in nepremišljeno drznostjo na drugi. Pogum terja dobro presojo naše situacije in ustrezen odziv. Srednja mera je odvisna tako od situacije kot tudi od nas samih.
- Pogum hkrati ne pomeni (popolne) odsotnosti strahu, kajti strah nam pomaga, da se sploh ustrezno odzovemo na situacijo. Nekoga, ki sploh ne bi mogel občutiti strahu, ne moremo razumeti kot pogumnega.
- Vrline lahko razdelimo na etične oz. moralne ter na spoznavne oz. intelektualne. Prve (primeri bi bili npr. poštenost, darežljivost, iskrenost, ipd.) so usmerjene k dobremu kot cilju naši ravnanj. Spoznavne vrline pa zaznamuje to, da nam pomagajo doseči resnico oz. nekaj spoznati ali razumeti. Razlika je torej v cilju.



Spoznavni pogum

- Spoznavni pogum ne zadeva zgolj poguma za iskanje resnice ali izražanje naših lastnih prepričanj, ampak tudi zavedanje pomembnosti tega, da se moramo pri našem iskanju resnice soočiti z idejami, prepričanji ali stališči, do katerih imamo morda močna negativna čustva ali druge razloge, da nam ti niso všeč.
- Pogum je tudi to, da (jih) nepristransko obravnavamo.





Vaja



Hvala za pozornost!

Literatura

- Centa, M., Čurko, B., Dooley, L., Irwin-Gowran, S., Kojčić, Z., Kragić, I., Pokorny, S., Sola, P.G., Strahovnik, V., Ward, F. (2019). *Priročnik etične vzgoje: Skupaj se učimo, da skupaj živimo. Projekt Little*. Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta.
- Centa, Mateja. (2019). Umetnost življenja in kognitivno-izkustveni model čustev in čustvenosti. *Bogoslovni vestnik* 79, št.2: 425-456. Teološka fakulteta.
- MacIntyre, C. Alsdair. (2006). *Odkritje racionalne živali: zakaj potrebujemo vrline*. Ljubljana: Študentska založba Claritas.
- Nussbaum, C. Martha. (2001). *Upheavals of thought: The intelligence of emotions*. New York: Cambridge University Press.
- Strahovnik, Vojko. (2012). Kultura strahu in (za)upanja. V: Janez Juhant, Vojko Strahovnik in Bojan Žalec. *Kako iz kulture strahu?: Tesnoba in upanje današnjega človeka*, 51-62. Ljubljana: Teološka fakulteta.

Fotografija: Mateja Centa Strahovnik. (2022). "Tudi kamen je lahko glasbilo!"

E-naslov: mateja.centa@teof.uni-lj.si



Soustvarjamo razredni pouk



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Naložba sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada